

УДК 378:371.13:004(71)

І. В. Демченко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

СУЧАСНА КАНАДСЬКА ВИЩА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЇЇ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

*«Наше суспільство не може існувати
без учителів, які постійно навчаються...»
Майкл Фуллан, канадський науковець*

У статті подано критичний аналіз канадських і вітчизняних досліджень із проблеми підготовки майбутніх учителів у Канаді; розглянуто низку моделей педагогічної освіти залежно від провінції та освітнього закладу. Висвітлено основні етапи інформатизації суспільства Канади та впливу впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на освітню діяльність країни. Розглянуто сучасний стан, проблеми й тенденції розвитку вищої педагогічної освіти Канади в умовах інформатизації суспільства. Розкрито деякі особливості навчання в онлайн-середовищі та використання ІКТ на факультетах освіти в низці університетів Канади у провінціях Британська Колумбія та Онтаріо.

Ключові слова: *інформатизація суспільства, педагогічна освіта, канадська вища освіта, інформаційно-комунікаційні технології, тенденції розвитку освіти.*

Постановка проблеми. Інформатизація суспільства стимулює зміни змісту, методів і організаційних форм навчання. Однією з ключових умов успішного розвитку процесу інформатизації суспільства та його пріоритетним напрямом є інформатизація освіти – еволюційний процес перебудови інформаційного середовища сфери освіти, спрямований на розробку, методологію використання сучасних засобів передачі й отримання інформації, забезпечення ресурсами для впровадження цієї методології. В умовах інформатизації система освіти освоює нові інформаційні технології [5].

Сучасна вітчизняна вища педагогічна освіта не повною мірою використовує потенціал інформаційних технологій у підготовці спеціалістів в умовах інформатизації суспільства (О.Зубченко). З одного боку, існує нагальна потреба суспільства у висококваліфікованих педагогічних кадрах, які володіють інформаційною компетентністю, а з іншого, підготовка вчителів у нашій країні здійснюється з використанням значною мірою традиційних засобів, методів і технологій навчання, тому випускники педагогічних вишів недостатньо підготовлені до застосування у своїй діяльності нових інформаційних технологій.

Педагогічна наука України має значну кількість досліджень із проблем інформатизації освіти, але фактично не досліджені питання оптимальності й результативності застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні майбутніх учителів, тому нас зацікавив стан і тенденції розвитку канадської вищої школи у використанні інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній освіті в умовах інформатизації суспільства.

Аналіз актуальних досліджень. Ураховуючи дану проблему, наше дослідження спрямоване на вивчення вітчизняних і канадських джерел із питань інформатизації освіти й інноватики в педагогіці (А. Вербицький, І. Гавриш, І. Дичківська, М. Елькін, І. Зязюн, О. Козлова, М. Лазарев, І. Підласий, О. Попова, А. Сбруєва та ін.), застосування ІКТ в освіті та ІКТ-компетентність (О. Бартош, В. Безпалько, В. Биков, І. Богданова, К. Брод, А. Брало, М. Гембір, Д. Глінка, Р. Гуревич, Ж.М. Джонсон, М. Елькін, М. Жалдак, Ж. Зухен, Д. Мартинович, Є. Машбиць, В. Монахов, О. Муковіз, С. Петріна, Г.Селевко, Е. Сміт, А. Собаєва, В. Тангуй, А. Е. Тед Волл, М. Фуллан, М. Якобсен та ін.); стану, проблем і тенденцій розвитку вищої освіти Канади, включаючи педагогічну (А. Борисенкова, С. Вілсон, І. Гушлевська, Ж. Зухен, Л. Карпинська, Т. Кочубей, Д. Мартинович, Н. Мукан, Л. Нос, В. Павлюк, О. Перфільєва, В. Погребняк, Л. Пос, І. Руснак, О. Слоньовська, М. Фуллан та ін.).

Досліджуючи інноваційну освіту, яка зумовлена інформатизацією суспільства, А. Олійник зауважує, що сьогодні студенти зустрічаються з безліччю цілком доступних джерел інформації. Тому функція викладача стає іншою: він має навчити студента орієнтуватися в цьому інформаційному середовищі, розвинути його творчі та інтелектуальні здібності, у тому числі здібність до самоосвіти. Саме ця обставина робить використання інформаційних технологій, інформатизацію навчального процесу суттєвим засобом здійснення переходу до інноваційної освіти.

Як зазначає О. Собаєва, на сьогодні це можливо лише за умови впровадження сучасних ідей і технологій освіти, які вбирають новітні вітчизняні й зарубіжні психолого-педагогічні здобутки щодо активізації навчання як провідного принципу освітнього процесу, забезпечення раціонального рівня комп'ютеризації викладання та учіння.

Вітчизняні педагогічні дослідження на достатньому рівні висвітлюють проблеми інформатизації освіти, сутність інформаційно-комунікаційних технологій, стан та перспективи впровадження їх у навчальний процес (В. Безпалько, В. Биков, І. Богданова, Г.Селевко, Р. Гуревич, М. Елькін, М. Жалдак, Є. Машбиць, В. Монахов, А. Сбруєва, А. Собаєва та ін.). Але все ж залишається недостатньо вивченим питання використання досягнень зарубіжної педагогіки щодо результативності використання інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній освіті. Тому й виникає необхідність вивчення надбань канадської педагогічної науки щодо підготовки майбутніх учителів в умовах інформатизації освіти та з широким застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Адже канадська модель вищої педагогічної освіти, на думку дослідників і експертів, відрізняється високою якістю використання новітніх технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних. Суттєвим є той факт, що, як засвідчують канадські дослідники (М. Фуллан, З. Жан, Д. Мартинович, М. Бродо, Ф. Ларуз та ін.), ця країна є

однією з основоположників широкого використання новітніх інформаційних технологій на всіх етапах процесу навчання.

Мета статті зумовлена актуальністю та недостатнім вивченням вище зазначеної проблеми та передбачає критичний аналіз канадських і вітчизняних досліджень щодо сучасного стану педагогічної освіти в Канаді та тенденцій її розвитку з широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Сучасна вища педагогічна освіта Канади являє собою інтегровану багаторівневу систему підготовки вчителів різних спеціальностей, спеціалізацій і 104 профілів. До цієї системи входять: університети (universities), університетські коледжі (university colleges), суспільні коледжі (community colleges) та коледжі системи CEGEP (College d'enseignement general et professionnel – коледж загальної та професійної освіти провінції Квебек) [6].

Історично в Канаді сформувалась унікальна система педагогічної освіти. Як засвідчує І. Баліцька, кожна з десяти канадських провінцій і трьох територій має особливе право приймати власні закони про розвиток педагогічної освіти. Структура освіти визначається законодавством провінцій, Міністерством освіти й у деяких провінціях – радами шкіл [1].

Сібіл Вілсон, канадська дослідниця, зазначає, що залежно від провінції та освітнього закладу історично склалося, що сьогодні в Канаді існує дві моделі підготовки вчителів: послідовна (consecutive) та паралельна (concurrent). В обох моделях студенти по закінченню отримують ступінь бакалавра освіти (B.Ed.). Послідовна модель передбачає одно- або дворічну програму підготовки вчителя після отримання ступеня бакалавра з певних наук (в університеті або коледжі). Друга модель, паралельна, передбачає одночасне отримання знань із певної галузі наук (наприклад, фізико-математичні, природничі, гуманітарні) та педагогіки. Педагогічні дисципліни включаються в навчальний процес на першому або другому році навчання, яке триває чотири або п'ять років [11]. Обидві моделі передбачають обов'язкове проходження педагогічної практики в школі.

Міра Гембір, Кетрін Брод та інші канадські науковці додають ще дві моделі підготовки вчителів: післядипломна (graduate model) та одноступенева (a sole degree model). Остання характерна для провінції Квебек і північних територій. Триває післядипломна програма приблизно два роки та включає два рівні: власне теоретичний і практичний (на кшталт шкільної практики). Такі програми готують висококваліфікованих учителів (Master of Education) або методистів. Одноступенева модель передбачає одночасне здобуття вищої педагогічної та спеціальної (фізико-математичної, філологічної, природничої) освіти впродовж 3–4 років та не вимагає будь-яких додаткових сертифікатів чи дипломів [9]. Усі чотири вище перераховані моделі використовуються в окремих університетах у програмах, які

передбачають співробітництво з місцевими школами. Програма «Інтернаціональна педагогічна освіта» по-іншому визначає траєкторію навчання, коли університет співпрацює із закладами освіти інших країн, наприклад Мексики, США тощо. Деякі програми підготовки вчителів, розроблені для тих, хто не має часу чи достатньо фінансів, являють собою навчання part-time. Окрім цього існує дистанційне навчання, яке має іншу організацію, аніж програми вище перерахованих моделей [9].

Провінційні та територіальні відділи освіти запровадили постійний контроль над розробкою стандартів викладання відносно специфічних рис регіону. Відділи співпрацюють з освітніми коледжами, районними шкільними радами, федераціями, факультетами освіти в університетах, професійними асоціаціями вчителів тощо. Наприклад, у провінції Альберта було створено Стандарт якості викладання та Правила оцінки професійного зростання вчителів, які дозволяють здійснювати підготовку спеціалістів на належному рівні, їх сертифікацію, контроль і оцінку кар'єрного розвитку та зростання [9].

Згідно дослідження Канадської асоціації освіти, сімдесят відсотків канадців висловлюють високий рівень довіри вчителям початкових і середніх шкіл [9]. Це зумовлюється тим, що вчителі в цій країні, отримуючи вищу педагогічну освіту, не полишають свого навчання, натомість удосконалюють знання й уміння впродовж своєї професійної кар'єри. Адже, як зазначають канадські дослідники (Міра Гембір, Катрін Брод, Марк Еван, Джейн Гескел), педагогічна освіта є лише першим етапом у професійному зростанні вчителів, для яких процес навчання є неперервним.

Як свідчать дослідження зазначених авторів, значну роль у постійному вдосконаленні знань та умінь майбутніх і працюючих учителів відіграє використання ІКТ, що не тільки поліпшує процес навчання, а й робить його більш організованим, цікавим, доступним, мобільним та інноваційним.

Як зазначає І. Гушлевська, у Канаді швидкими темпами відбувається перехід до інформаційно-технологічного суспільства, у якому зростає потік інформації, створюються нові технології, випускається нова продукція, залучається новий капітал. У процесі формування нової економіки та здійснення змін ключовим фактором стають саме інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Освітні заклади беруть активну участь у процесі трансформування освіти шляхом плідного використання новітніх технологій [2, 79]. Дослідниця проаналізувала періоди поширення й застосування ІКТ у Канаді та США.

Перший етап (20–60-ті роки ХХ ст.) характеризувався інтенсивним розвитком засобів масової інформації, значним зростанням кількості інформаційної продукції різного призначення тощо. Ці обставини безпосередньо вплинули й на освітню галузь, яка, у свою чергу, відреагувала на них розширенням меж використання ЗМІ та телекомунікацій, стрімкими процесами технологізації навчання.

Другий етап (60–70-ті роки ХХ ст.) пов'язаний зі значними досягненнями в галузі інформатизації економіки, швидким розвитком новітніх технологій. У цей час в американських освітніх закладах з'являється комп'ютерна техніка, яка дає поштовх для розвитку програмованого навчання, започатковуються навчальні курси з інформатики як для учнів, так і для вчителів.

Третій етап (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) ознаменувався інтенсивним розвитком інформаційних технологій у суспільстві в цілому й у шкільній освіті зокрема. Це привело до технологізації системи освіти, яка супроводжується підключенням шкіл до локальної та глобальної інформаційних мереж, розвитком інтерактивних, дистанційних, програмованих форм навчання тощо [2, 80].

В умовах інформатизації суспільства популярними сьогодні стають дистанційні форми отримання педагогічної освіти. Так, факультет освіти університету Британської Колумбії, наприклад, пропонує студентам, які вже отримали диплом чи сертифікат із педагогіки, стати абітурієнтом за спеціальністю «Магістр освітньої технології». Програма передбачає вдосконалення знань та вмінь майбутніх чи практикуючих учителів у використанні інформаційних технологій у навчальному процесі. Увага акцентується на впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій, впливі медіатехнологій на ефективність навчального процесу. Студенти отримують досвід планування та реалізації проектів із використанням засобів ІКТ та врахуванням індивідуального підходу до учнів на основі моделі навчання «face to face» (обличчя до обличчя, тобто особистий контакт), online model (контакт через мережу Інтернет) або моделі змішаного типу [10].

Інститут педагогіки Онтаріо розробив цілу систему технологій, яка призначена допомогти майбутнім учителям оволодіти способами й методами використання ІКТ у майбутній професійній діяльності. У цьому інституті було розроблено п'ять типів адаптивних технологій: Writing, Reading, Visual, Communication, Organization, Writing. Це засоби (software products) для формування чи покращення навичок писемного мовлення. *Clicker 5* – програма підтримки писемного мовлення та мультимедійний засіб, який дозволяє дитині самостійно конструювати речення, використовуючи певний набір слів, добирати синоніми, вивчати синтаксис речення [9].

Факультет освіти університету Британської Колумбії також застосовує найновіші інформаційні технології для забезпечення ефективного й мобільного навчання. Факультетом використовується спеціальний бездротовий портативний пристрій – клікер (Clicker), який дозволяє студентам відповідати на поставлені викладачем питання незалежно від розміру аудиторії (кількості студентів). Цей гаджет є дистанційним і передає відповіді кожного респондента індивідуально на комп'ютер викладача. Клікери на факультеті освіти в Університеті Британської Колумбії використовуються повсякчас, оскільки вони забезпечують швидкий взаємозв'язок

між викладачем та студентами, стимулюють майбутніх учителів відвідувати лекції. Викладач за допомогою цієї технології може «вимірювати» рівень розуміння інформації слухачами лекції, допомагати студентам, які потребують додаткового роз'яснення, розробляти свої завдання відповідно до потреб певної групи студентів, планувати наступні лекційні та практичні заняття, заохочуючи студентів до активної пізнавальної діяльності й зекономити час на оформлення документації щодо оцінки знань [10].

Незважаючи на всі досягнення Канади у сфері впровадження ІКТ в освіту, у цій країні існують проблеми, пов'язані з якісно новими вимогами до освіти. М. Фуллан, канадський науковець, вбачає проблеми молодого покоління в тому, що набуті в навчальному закладі знання досить часто не відповідають сучасним вимогам до спеціалістів [7]. Ж. Зухен та Д. Мартинович вважають, що, незважаючи на те, що ті студенти, які народилися після 1982 року, належать до «інформаційного покоління» («Net generation») і звикли до існування в цифровому середовищі спілкування, отримання та передачі інформації, вони, як правило, не мають достатнього рівня інформаційної компетентності, а їх здатність до критичного мислення знаходиться на відносно низькому рівні. Студенти педагогічних спеціальностей не мають необхідного розуміння того, як використання ІКТ вплине на підвищення рівня професійної підготовки та формування вміння навчатися протягом усього життя [12].

Канадська педагогічна освіта перебуває у стані постійного вдосконалення й використання інноваційних підходів. Сібіл Вілсон, канадська дослідниця, подає у своїй роботі тенденції розвитку канадської вищої педагогічної освіти, які є актуальними й на сьогодні. Передусім, це заміна лекційних занять так званими робочими групами, семінарами з активним використанням ІКТ із метою самостійного дослідження заданої проблеми й оволодіння практичним досвідом роботи. По-друге, за свідченням авторки, спостерігається тенденція до переважання програм, орієнтованих на інтереси студентів факультетів освіти, а не на інтереси викладачів. Також швидкими темпами змінюються структури та тривалості програм і вступні процедури. Зміна акценту викладачів факультетів освіти є актуальною як ніколи: навчання не «від інформації до практики», а «від практики до інформації» [11].

Сьогодні використання онлайн-педагогіки в університетах Канади зростає. Упровадження системи Wi-Fi призвело до підвищення рівня ефективності високотехнологічного навчання разом із доступністю інформації для студентів у будь-який час. Леслі Пос, досліджуючи вплив ІКТ на неперервну педагогічну освіту, називає тенденції, що пов'язані з інформатизацією навчального процесу в Канаді. По-перше, це відведення більше часу для навчання в онлайн-середовищі, що призведе до перетворення ролі учителя від ілюстратора до активного учасника набуття знань.

Рис. 1. Трансформація ролі вчителя в онлайн-середовищі

На рисунку ліворуч представлено аудиторне заняття, на якому вчитель передає знання студентам (*транслятор*), на малюнку праворуч в онлайн-середовищі вчитель є активним учасником навчального процесу. Друга модель навчання сприяє ефективнішому засвоєнню знань і творчому опрацюванню інформації, а також формуванню пізнавальної самостійності й активності учасників онлайн-середовища.

Однією із сучасних тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти в Канаді є збільшення кількості користувачів Інтернету та підвищення рівня ІКТ-компетентності студентів. Має з'явитися можливість культурного діалогу, подолання «цифрового розриву» між учасниками глобальної навчальної мережі.

За свідченням І. Баліцької, в Канаді також простежується тенденція збільшення робочого часу вчителів на фоні загального зменшення навчального часу. Це зумовлюється відведенням більшої частини навчання на самостійне опрацювання студентами з допомогою сучасних ІКТ [1].

Програми підготовки вчителів у Канаді націлені на те, щоб якомога краще реагувати на вимоги часу й відповідати сучасним потребам суспільства в умовах інформатизації та глобалізації. Знання стають основою розвитку економіки й суспільної діяльності загалом. Формування вмінь майбутніх учителів використовувати потенціал інформаційних технологій стає основою адаптації педагогічної освіти до умов постіндустріального суспільства, яке розширює межі своєї діяльності від локальної до глобальної [9].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, у сучасних умовах відкритого доступу до інформації новітні ІКТ мають кардинальне значення для процесів навчання й викладання в усьому світі (зокрема в Канаді). Доступ учнів і вчителів до знання й інформації зумовлює той факт, що нові технології кидають виклик традиційним процесам, методам

і підходам до навчання й викладання, тому сучасні та майбутні вчителі мають бути підготовлені до використання нових ІКТ.

Проаналізувавши дослідження канадських науковців у сфері педагогічної освіти, можна дійти висновку, що ця країна є одним з основоположників інформатизації педагогічної освіти на фоні розвитку науки в галузі інформаційних технологій, їх участі як у макроекономічному поступі Канади, так і у внутрішньодержавних реформах суспільної діяльності. Використання ІКТ у педагогічній освіті, на думку канадських учених, дає можливість майбутнім учителям навчатися протягом життя, опановувати нові знання та розвивати вміння, розширювати межі своєї професійної діяльності, зменшувати час на організаційні моменти та робити навчання більш ефективним і мобільним.

Канадські дослідники серед тенденцій розвитку педагогічної освіти називають збільшення часу на практичну підготовку студентів, навчання в онлайн-середовищі, що призводить до трансформації ролі вчителя від транслятора знань до активного учасника навчального процесу, ефективніше використання засобів ІКТ (лептопи, портативні пристрої, клікери, різноманітні комп'ютерні програми), збільшення робочого часу викладачів на фоні зменшення кількості занять тощо.

Таким чином, канадська система вищої педагогічної освіти перебуває у стані бурхливого розвитку в умовах інформатизації суспільства та привертає увагу багатьох дослідників. Критичний аналіз науково-педагогічної літератури й вивчення досвіду канадської вищої педагогічної школи допоможе з'ясувати питання сутності, спрямованості та основних видів сучасних ІКТ у канадській науково-педагогічній літературі, вивчити дидактичні можливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій у самостійній навчальній роботі студентів педагогічних спеціальностей. Слід звернути увагу й на використання досвіду канадської вищої педагогічної школи в Україні. Адже питання поліпшення підготовки вчителів у нашій країні за допомогою ІКТ є надзвичайно актуальним і перспективним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балицкая И. В. Образование в современной Канаде : монография / И. В. Балицкая, Л. В. Волосович, И. И. Майорова. – Южно-Сахалинск : СахГУ, 2010. – 124 с.
2. Гушлевська І. В. Трансформація професійних функцій вчителя в умовах інформаційного суспільства (на матеріалах США і Канади) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Гушлевська Ірина Вікторівна ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2006. – 248 с.
3. Елькін М. В. Сучасні педагогічні технології у підготовці майбутніх вчителів : монографія / Елькін М. В. та ін. ; Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Мелітополь : Вид. будинок Мелітоп. міськ. друк., 2014. – 273 с.
4. Мукан Н. В. Система професійної підготовки майбутніх учителів загальноосвітніх шкіл в університетах Канади / Н. В. Мукан. – Л. : НУ «Львівська політехніка», 2006. – 140 с.

5. Муковіз О. П. Формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів педагогічних ВНЗ засобами інформаційних технологій : монографія / О. П. Муковіз. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2010. – 180 с.

6. Павлюк В. І. Зміст професійної підготовки майбутніх учителів у контексті багаторівневої педагогічної освіти в Канаді / В. І. Павлюк // Вісник Черкаського університету. – Черкаси : [б. в.], 2009. – Сер. : Педагогічні науки. – Вип. 145. – С. 103–106.

7. Fullan M. Rich Seam. How New Pedagogies Find Deep Learning [Електронний ресурс] / М. Fullan // Article. – Ontario, Canada, 2014. – Режим доступу : <http://www.michaelfullan.ca/a-rich-seam-how-new-pedagogies-find-deep-learning/>.

8. Jane Ann Chin. The challenge of using wikis in school: the experience of two grade six teachers [Електронний ресурс] / Jane Ann Chin // A thesis submitted to the Graduate Program in Education. – Queen's University, Kingston, Ontario, Canada, 2012. – Режим доступу :

<http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/thesescanada/vol2/OKQ/TC-OKQ-7309.pdf>.

9. Ontario Institute for Studies in Education [Електронний ресурс] // University of Toronto. – Ontario, Canada. – Режим доступу :

<http://www.oise.utoronto.ca/>.

10. The University of British Columbia, Faculty of Education [Електронний ресурс] // The University of British Columbia. – British Columbia, Canada. – Режим доступу :

<http://educ.ubc.ca/>.

11. Wilson S. Initial Teacher Education in Canada – The Practicum [Електронний ресурс] / S. Wilson // Article. – South East European Educational Cooperation Network. – Режим доступу :

http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/initial_teacher_educ_canada_oth-enl-t03.pdf.

12. Zuochen Zh. ICT in teacher education: Examining needs, expectations and attitudes [Електронний ресурс] / Zh. Zuochen // Article. – Canadian Journal of Learning and Technology, 2008. – Режим доступу :

<http://www.cjlt.ca/index.php/cjlt/article/view/498/229>.

РЕЗЮМЕ

Демченко И. В. Современное канадское высшее педагогическое образование и тенденции его развития в условиях информатизации общества.

В статье представлен критический анализ канадских и отечественных исследований по проблеме подготовки будущих учителей в Канаде; рассмотрен ряд моделей педагогического образования в зависимости от провинции и образовательного учреждения. Отражены основные этапы информатизации общества Канады и влияния информационно-коммуникационных технологий на образовательную деятельность. Рассмотрено современное состояние, проблемы и тенденции развития высшего педагогического образования Канады в условиях информатизации общества. Раскрыты некоторые особенности онлайн-обучения и использования ИКТ на факультетах образования в ряде университетов Канады.

Ключевые слова: информатизация общества, педагогическое образование, канадское высшее образование, информационно-коммуникационные технологии, тенденции развития образования.

SUMMARY

Demchenko I. Modern Canadian higher pedagogical education and tendencies of its development in conditions of society informatization.

The paper presents the critical analysis of Canadian and domestic studies on the teachers' training in Canada; the main stages of informatization of Canadian society are

reflected. The current status, issues and tendencies of higher pedagogical education development in Canada in conditions of the society informatization are considered. Some features of online learning environments and the use of ICT in education of the faculties in some universities in Canada are revealed. It is pointed out that in modern conditions of open access to information the latest ICTs are fundamental to the processes of learning and teaching throughout the world (particularly in Canada). Access of students and teachers to knowledge and information predetermines the fact that new technologies are challenging traditional processes, methods and approaches to teaching and learning, so current and future teachers should be prepared to use new ICTs.

Canadian researches concerning teacher education on the role of Canada in the implementation of information technologies throughout the world are analyzed. The historical facts of science and technology in Canada that have affected the implementation of ICT in education, including teaching, are studied. Some didactic possibilities of ICT for teachers' life-long learning, new knowledge and skills development, expanding the boundaries of teachers' professional activities, reducing the time to organizational matters, efficiency and mobility training are revealed.

Among the tendencies of pedagogical education development Canadian researchers mention the increase of time for practical training of students, teaching in the online environment, which leads to the transformation of the role of the teacher from the translator of knowledge to an active participant in the learning process, effective use of ICT tools (laptops, portable devices, clickers, a variety of computer programs), increasing the working time of teachers on the background of reducing the number of classes, etc.

The purposes of the future researches are pointed out: reviewing the issues considered the nature, direction and the main types of modern ICT in Canadian scientific and educational literature; implementation the experience of Canadian pedagogical education in Ukraine, because improving the training of teachers in our country using ICT is extremely important.

Key words: *informatization of society, pedagogical education, Canadian higher education, information and communication technologies, education development tendencies.*

УДК: 379: 85: 908 (438)

О. І. Огієнко

Інститут педагогічної освіти і
освіти дорослих НАПН України

РОЗВИТОК КРАЄЗНАВЧОГО ТУРИЗМУ В ПОЛЬЩІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розкриваються особливості розвитку краєзнавчого туризму в Польщі у другій половині ХХ – початку ХХІ століття; виокремлюються цілі, завдання функції краєзнавчого туризму; визначається вплив громадських організацій на його розвиток, зокрема, Польського Туристично-краєзнавчого Товариства, під егідою якого проводяться Краєзнавчі Конгреси, резолюції яких слугують стратегічним орієнтиром розвитку краєзнавчого туризму в Польщі; обґрунтовується значущість підготовки педагогів-аніматорів до здійснення краєзнавчо-туристичної діяльності; доводиться наявність значного науково-педагогічного потенціалу краєзнавчого туризму в Польщі.

Ключові слова: *краєзнавство, туризм, краєзнавчий туризм, краєзнавчо-туристична діяльність, краєзнавчі екскурсії та гуртки, педагог-аніматор, Польща.*

Постановка проблеми. Краєзнавство як невід'ємна складова процесу трансформації суспільства виконує роль скарбниці духовного надбання